

Inbreng Centrum Kinderhandel & Mensenhandel (CKM) T.b.v. Plenaire behandeling Wet Seksuele Misdrijven Juni 2023

Inleiding

Komende week staat de plenaire behandeling van de Wet Seksuele Misdrijven (WSM) gepland. Het is een wetsvoorstel dat terecht kon rekenen op de nodige publieke aandacht, en niet zonder reden onderdeel werd van een breed maatschappelijk debat. Vanuit het Centrum Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) hebben we beoogd aandacht te vragen voor een onderdeel van het wetsvoorstel dat minder in de spreekwoordelijke spotlights heeft gestaan, namelijk de aanpak van klanten die seks kopen van minderjarigen (hierna: klanten). Het CKM heeft in beide consultatiegelegenheden inbreng geleverd en ook uw Kamer voorzien van onze zienswijze t.b.v. de schriftelijke inbreng die uw Kamer heeft geleverd. Wij beperkten ons hierbij tot het gedeelte in de wetgeving dat raakt aan de strafbaarstelling van betaalde seks met minderjarigen in de leeftijd van 16- en 17 jaar¹.

Met deze inbreng borduren we voort op hetgeen we eerder hebben ingebracht. We constateren dat een belangrijk deel van onze inbreng inmiddels is overgenomen, met name de verbreding naar slachtoffers jonger dan 16, en brengen enkele andere onderdelen middels deze inbreng graag onder uw aandacht.

Klanten

Wij zijn verheugd dat het kabinet gehoor heeft gegeven aan onze eerdere inbreng, welke tevens de strekking is geweest van een aangenomen motie van uw Kamer². Daarmee stelt het wetsvoorstel betaalde seks met minderjarigen, ook met slachtoffers die jonger zijn dan 16, expliciet strafbaar. Enerzijds wordt hiermee recht gedaan aan het feit dat slachtoffers van seksuele uitbuiting vaak erg jong kunnen zijn. Zo blijkt uit ons meest recente rapport³ dat 40% van de slachtoffers van seksuele uitbuiting die contact opnemen met Chat met Fier minderjarig is en 20% zelfs jonger is dan 15 jaar. Anderzijds wordt hiermee recht gedaan aan het ernst van het delict en de erkenning van (jonge) slachtoffers van onder andere seksuele

¹ Eerste consultatieinbreng CKM, 31 juli 2020, <https://internetconsultatie.nl/wetseksuelemisdrijven/reactie/058b88b4-ba54-48fc-bcaf-3b62aee1e1b0>; Tweede consultatieinbreng CKM, 29 april 2021,

<https://internetconsultatie.nl/wetsvoorstelseksuelemisdrijven/reactie/05661833-f9af-4467-9fb3-171b088db511>.

² Kamerstukken II 2020/21, 35570 VI, 85

³ 'Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel in 2021'. Covers, M. & Meulen, P. (2022). Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel: <https://www.hetckm.nl/nieuws-en-publicaties/onzichtbare-slachtoffers-van-mensenhandel-in-2021/1>.

uitbuiting. Wij willen echter nog wel uw aandacht vragen voor de onderbouwing van die stap. Op pagina 109 wordt het volgende gesteld:

“Klanten van betaalde seks met jonge kinderen houden de markt voor seksuele uitbuiting van kinderen in stand.”

Op zichzelf gesteld klopt deze onderbouwing, maar wordt hier een kans gemist om de belangrijke rol die klanten binnen mensenhandel vervullen te benadrukken. Van belang daarbij is dat de strafbaarstelling van betaalde seks met minderjarigen gezien moet worden binnen de context van het arrest in de Valkenburgse zedenzaak. Bij deze zaak heeft de Hoge Raad geoordeeld dat één dag cel in combinatie met een taakstraf volstaat voor klanten die betaalde seks hebben gehad met een zestienjarig slachtoffer van seksuele uitbuiting. Zoals eerder onderbouwd in een opiniestuk alsook tijdens onze bijdragen aan de consultatierondes⁴, is deze zorgwekkende strafoplegging het symptoom van een breder probleem, namelijk dat de rechtelijke macht de klant beschouwt als een ‘onschuldige toeschouwer’: een pechvogel die ongewild een bijrol speelt in een slechte film. Dit wetsvoorstel biedt in onze optiek dan ook een uitgelezen mogelijkheid voor u als wetgever om te reageren op deze lezing van de rechtelijke macht. Immers, met enkel het verhogen van het strafmaximum staat het arrest – en daarmee de weging van de klant door de rechterlijke macht – nog altijd als een huis.

De beantwoording van de minister in de nota naar aanleiding van het verslag roept helaas toch weer de nodige vragen op. Want beschouwt deze minister klanten wel als *één van de kernoorzaken van mensenhandel* zoals het mensenhanderverdrag van de Raad van Europa voorschrijft⁵ En ziet de minister ook in dat klanten de voedingsbodem vormen van alle vormen van mensenhandel? En voldoet Nederland momenteel wel aan de verplichting om die vraagzijde te ontmoedigen en te doen afnemen, zoals de Europese richtlijn mensenhandel⁶ vraagt? De minister lijkt de rol van de klant helaas te relativieren. Zo neemt zij de volgende stelling in:

⁴ ‘Betaald sekscontact met een minderjarige? Stel de klant expliciet strafbaar’, 14 mei 2021, Verschenen in Dagblad Trouw: <https://www.hetckm.nl/nieuws-en-publicaties/opinie-mensenhandel-shamir-ceuleers/1>; Inbreng CKM bij consultatie Wet Seksuele Misdrijven, 14 april 2021:

⁵ Artikel 6b, Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel: <https://wetten.overheid.nl/BWBV0004138/2010-08-01>. In onze optiek zou een referentie aan dit verdrag ook toegevoegd dienen te worden aan hoofdstuk 4 (Verhouding tot hoger recht) van de Memorie van Toelichting.

⁶ Europese Richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan. Zie met name overweging 25 en artikel 18.

“Ik vind het te ver gaan om de klant neer te zetten als de kernoorzaak van mensenhandel. De kernveroorzaker van het delict mensenhandel is namelijk de mensenhandelaar zelf.”

Wat ons betreft wordt hier een valse tegenstelling gecreëerd. Ten overvloede beweert het CKM nergens dat de klant *de* kernoorzaak is van mensenhandel of dat deze belangrijker zou zijn dan de mensenhandelaar. Met een verwijzing naar het mensenhandelverdrag en de -richtlijn, had de minister een belangrijke nuance kunnen aanbrengen op de rechtspraak die met het genoemde arrest is ingezet. Hiermee zou het kabinet recht blijven doen aan de vrijheid die de rechter toekomt bij het vaststellen van de strafmaat en anderzijds aan de rol van de klant bij het in stand houden van dit ernstig delict. Hiermee zou het, naar onze overtuiging, minder vanzelfsprekend worden dat een rechter tot een strafoplegging komt zoals in de Valkenburgse zedenzaak.

Wij brengen u tevens in herinnering dat het hier niet gaat om een woordspel, maar dat dit wel degelijk gepaard gaat met gevolgen. Zo schitterde de klant in het vorige programma Samen tegen Mensenhandel door afwezigheid, laat staan dat er maatregelen aan hem werden gekoppeld. Elk initiatief om de klanten aan te pakken moest vanuit uw Kamer komen, middels schriftelijke vragen, moties en zelfs een wetsvoorstel. In andere woorden, het bovengenoemde antwoord van deze minister staat symbool voor de wijze waarop de klant binnen mensenhandel sinds jaar en dag wordt getaxeerd. Uit ons – nog te publiceren – onderzoek naar klanten van minderjarige slachtoffers zal bovendien blijken dat dit ook terug te zien is in de strafrechtelijke aanpak. Wij verzoeken u dan ook om het volgende in overweging te nemen

- Om per motie de regering te verzoeken onomwonden te erkennen dat de klant *een van de kernoorzaken is van mensenhandel* en om hen op te roepen om, conform de genoemde Europese en internationale verplichtingen, in het aankomende kabinetsprogramma Samen tegen Mensenhandel te komen met maatregelen om de klant die seks koopt van minderjarigen niet alleen te ontmoedigen, maar deze ook te doen laten afnemen.

Lokpuber

Op pagina 85 van de Memorie van Toelichting (MvT) wordt kort melding gemaakt van de lokpuber, namelijk dat deze ook toegepast kan worden bij slachtoffers jonger dan 16 jaar. Het moge u bekend zijn dat het CKM samen met uw Kamer⁸ een warm voorstander is van de inzet van de lokpuber. Echter, in de twee achtereenvolgende consultaties heeft het CKM gevraagd

⁷ Nota naar aanleiding van het verslag, p. 28, Kamerstuk 36222 nr. 7.

⁸ Zie o.a. twee aangenomen moties Kamerstuk 29628 nr. 960 (juni 2020) en Kamerstuk 28638 nr. 191 (juni 2021)

om verheldering van deze passage omdat deze (mogelijk onbedoeld) de suggestie zou kunnen wekken dat een lokpuber niet voor 16 of 17-jarige 'kinderen' ingezet kan worden. De MvT maakt daar overigens op pagina 48 melding van, zonder aan te geven op welke wijze dit heeft geleid tot aanpassing. Daarmee lijkt het erop dat het wetsvoorstel het gebruik van de lokpuber beperkt tot virtuele slachtoffers jonger dan 16 jaar.

Uw Kamer heeft onze zorgen ook voorgelegd aan de minister en in de nota naar aanleiding van het verslag bevestigt de minister dat de lokpuber – met deze wetswijziging – alleen ingezet mag worden bij opsporing en vervolging van seksuele benadering van kinderen beneden de zestien jaar. Ondanks dat het CKM hierover meermaals in de consultatiefase om opheldering heeft gevraagd en nu ook uw Kamer, geeft de minister geen enkele onderbouwing voor deze – voor ons – teleurstellende en onbegrijpelijke keuze om deze opsporingsmethode zodanig te beperken. Dit is wat ons betreft niet in lijn met de prioritering die het kabinet wenst te geven aan de online opsporing van daders van seksueel misbruik en uitbuiting. Daarnaast beperkt dit ook nodeloos de mogelijkheid om klanten proactief aan te pakken en ligt deze keuze helaas in lijn met onze bovengenoemde zorgen omtrent de aanpak van deze klanten. Wij verzoeken u dan ook het volgende in overweging te nemen

- Om per amendement het voorliggende wetsvoorstel zodanig te wijzigen dat de leeftijdsbeperking op dit instrument wordt opgeheven en het instrument kan worden toegepast bij alle slachtoffers jonger dan 18 jaar.